

XIII.

G a n s k e N u m m e d a l s L e h n s

B e s k r i v e l s e .

Aar 1597 *).

*) Dette er den Topographie, som herovenfor pag. 361 er bleven omtalt.

© 1911 by the University of Chicago Press

Published by the University of Chicago Press

1911

Printed in the University of Chicago Press

Nummedalen.

Udi dette Fogderie, Nummedalen, ere tre smaae Præstegjælde, som kaldes:

Fosnæs Gjeld.

Ofverhalds Gjeld, eller Dalen; og

Nærs Præstegjeld.

Fosnæs Gjeld ligger udi Eenden; Nærs ligger i Norden, og Ofverhalden ligger udi Osten og Sydost.

Nummedals Lehn begynder ved Drebbaasen udi Eenden, og strækker sig til Hesselands Fles, som ligger noget indenfor en Gaard, hedder Melsteen, udi Bindalen. Og udi dette Binddalen ligger et lidet Annex, som ligger til Brønnie Sogneskirke paa Hesseland; og al Tienden i samme Bindals Hjerding kommer til Brønnie, men Bønderne med alle Kongens Sager svare til Nummedals Lehn.

Og er der fra Buklefund, som Comme mene, fra Drebbaasen, og til forskrevne Helliglands Fles, eller Melsteen, 12 Vegs.

Dette forskrevne Helliglands Fles er nogle smaae Skjær og blinde Klipper udi Havet, hvor der er saare grundt, og Ingen kan løbe eller fare der frem med Skib.

Om Drebbaasen.

Drebbaasen er et lidet Giskevær, og ligger allersønderst udi Fosnæs Præstegjeld, der, hvor Nummedals Lehn begynder; men udi gamle Dage har der været vældige rige Mænd, fordi der var et saare godt Giskevær; men nu ere de saa udarmede, at der boer ikkun otte eller ni Stakkarle.

Noget udenfor dette Drebbaas ligger en liden omfjybt Holm, som ikke er længere tvært udover, end som man kan styde med et Armborst, og kaldes samme Holm Boholm, og boer der en fattig Mand udi samme Holm baade Vinter og Sommer.

Hos dette Fiskeværd, Drebbaasen, er en stor, lang og dyb Keone ned udi Fjeldet, hvilken der gaaer tvært over Fjeldet og strækker sig ned til Søen, og den samme Keone er Skillemisse imellem Nummedals Lehn og Fosen Lehn, hvorfor at den samme Keone kaldes af alle Mænd, Nummedals Keone.

Om Boholm.

Fra dette Boholmen begyndes Fjorden sønden til, og endes og er 6 Wegs over til Nærø.

Om Fjorden.

Fjorden er en stor forfærdelig Fjord udover, som er en af alle de farligste Fjorde, som findes ved gandske Nordlands Side; ja, Mange mene, der skal være ingen farligere, fordi det aabenbare vilde Hav strækker sig derind, og naar det er sydvest Vind og blæser noget, da gaaer der sliig en grim og forfærdelig Søe paa den samme Fjord Fjorden, at ingen Menneſte kan fare derudover uden allerstørste Livsfare og Farlighed, hvoraf Mange mene, at de Gamle have givet denne farlige Fjord dette Navn, at de have kaldet den Fjorden, fordi saa at den er folsket og at Søen gaaer paa den udi Fjorden, saa at den ene Bolge følger over den anden, og den ene Søe gaaer over den anden, ligesom store høje Bjerge, saa at der findes neppe nogen farligere Fjord ved al Nordlands Side, og der er saa Nær, at her bliver ikke Folsk paa denne Fjord Fjorden, eller faaer Skib: Skade, hvorfor alle de, som der skulle over, befrygte sig; thi der er ingen Havn paa den Fjorden saa nær vedhaanden at tiltage, fordi alle de Jagter og Far, som skulle fare fra Bergen og til Nordland, eller fra Nordland og til Bergen, de skulle alle drage over denne Fjord Fjorden, og dersom Vinden gaaer tillands, da maa de enten tilhavs eller udi

Derne med stor Ridsfare; og er denne Fjord Folsen, fra Ørebaasen, som den begynder, og indtil Næbholmen, som den ender, udi Nærs Præstegjeld, 5 Vegs over, og strækker sig saa aldeles ind i det menige Land 7 Vegs førend den ender, og er der en Fjerding's Kirke, som er et Annex til Nærs, der som den Fjord ender, og boer der udi samme Fjerding 17 Bønder, fattige Stakkarle, fordi de boe langt fra Søen, og om Høsten pleier Kornet at fryse bort for dem, saa at deres bedste Føde er Varkbrød, det er: de tage Varken af Fyrretræ og af Alnetræ, den tørre de udi Ovnen, og siden hugge de den i smaa Stykker; siden støder de den saa smaa, at man kan male den, og det Meel er deres bedste Føde; og denne Vark tage de om Sommeren fra Sancte Peders Dag og til Sancte Olufs Dag, da løses Skoven, og da kan man afløse saa meget som man vil, og ellers ingen anden Tid paa Aaret.

Om Fosnæs Gjeld.

Fosnæs Gjeld begynder ved Ørebaasen, og er der fire Kirker udi det samme Gjeld; den første kaldes Halmø Kirke, som ligger udi Gladanger, og er den sønderste Kirke udi Nummedals Lehn; og er der 3 Vegs imellem Fosnæs Kirke og Halmø Kirke. Den anden kaldes Fosnæs Kirke, liggende paa Toen. Den tredie kaldes Otters Kirke eller Wigs Kirke, og er der imellem Fosnæs Kirke og Otters Kirke eller Wigs Kirke $1\frac{1}{2}$ Vegs.

Den fjerde kaldes Søvig Kirke, som ligger 1 Vegs fra Otters eller Wigs Kirke; ellers er der imellem Fosnæs og Søvig 3 Vegs.

Gladanger Kirke staaer paa en omflydt De, som kaldes Halmø, og ligger der ikkun en liden Bøndegaard paa den samme De, kaldet Halmø.

Fosnæs Kirke eller Toens Kirke ligger ogsaa paa en omflydt De, som kaldes Toen, hvilken De der kan være 4 Vegs omkring, og er der paa samme De 16 Gaarde.

Otters ligger ogsaa paa en omflydt De, som kan være 6 Vegs omkring, og er der paa samme De 9 Bøndegaarde.

Søvig Kirke ligger paa det store menige Land, som er landfast med al Norge, Sverrig og Danmark; og er der en stor Fattigdom udi de to Fjerdinger

Det fgl. norske Vid. Selsk. Skr. i 19 Aarh. 1 B. 2 S. R k k

af dette Præstegjeld, som er udi Søvig Fjerding eller Sund, og udi Otters Fjerding, fordi de to samme Fjerdinger strække sig ind udi Landet, saa at man kan fare med Baade derind, og siden tillands over et lidet Eidt, som kaldes Bedstads Eid, og det skeer sig saare gjent for dem som vil drage Norden fra og til Trondhjem, eller og fra Trondhjem og til Nordland, da er det den gjenneste Vej, end dog det er saare ondt om Vinteren at komme frem, at Sneen er meget og Isen ikke kan bære op, da ere der nogle høie Fjelde, som kaldes

Høfflene og Andschabel; dem skulle de da gaae ud over, og er meget ondt og moisommeligt, saa at Mange mene, at der skal findes saa Steder udi Norge værre Vej, end som denne er, fordi intet Menneſte kan bruge Hest, men de maa alt gaae udi Sne i Vintertiden op under deres Arme, og det er ligesom de ginge op ad et høit Huus.

Paa denne Ve som kaldes Joen ligger en Gaard kaldet Aussen, og der er hos samme Gaard et meget høit Fjeld, og derudfor er et aabenbar Forland, og det samme Joen er det allerværste Stykke, som være kan; thi der ligger nogle Skjær om Aaglen udenfor Landet, og naar der er nogen Sæe udi og noget Breamb, da bryder det alt for Jægt, saa at Ingen kan vide sin rette Led, og Alle gruere for at fare der frem.

Otters.

Den tredie Fjerding af Fosnæs Gjeld kaldes Ottersen eller Vig Fjerding, og ligger ret paa Veien, som de drage til Bedstads Eid, naar de vil til Trondhjem, eller fra Nord paa at drage. Denne Ve som kaldes Ottersen er ogsaa omflydt, og kan være henved 6 Vegs omkring, dog alligevel er der ikke mere end 13 eller 16 Bøndergaard paa den samme Ve; men Kirken paa denne Ve kaldes Vigs Kirke, af en Bøndergaard, som Kirken staaer paa, og kaldes Vig.

Søvig.

Denne fjerde Fjerding af Fosnæs Gjeld kaldes Søvig, og der staaer en Kirke paa, som kaldes efter denne Gaard, Søvig Kirke; og denne samme Kirke staaer paa det store Menland, som er landfast med Sverrig, Danmark og

Norge, og de Folk i denne Fjerding ere fattige Stakkarle, fordi de sidde langt inde i Fjordene, og de have saare smaae Jorder; dertilmed fryser Kornet bort for dem om Høsten, og dertilmed faaer de ingen Fisk derinde i Fjordene; med stor Nød de kunde faae saa meget de kunde æde; de lide stor Fattigdom, saa at de maa mest tage Fyrrebark, og bage sig Brød af, og Halm tage de udi grønne Aaringer, og hakke den smaa, og der brygge de sig Øl af, saa det er en stor Elendighed med det fattige Folk, saa naade dem Gud.

Om Nomsen,

Nomsen er en stor lang Elv, som løber ret midt igjennem Ofuerhalbs Præstegjeld, og er denne samme Elv henved 30 Mileveis lang, men dog ikke meget bred, ikke uden henved 4 Alne, hvor den er bredest. Hvoraf denne Elv har sin første Oprindelse, det veed Ingen forviss, fordi den kommer ned af Fjndesjeldene; dog, som Somme sige, da kommer den af et stort Vand, som kaldes det blaae Vand, og den begynder Norden for Jemteland, og løber ud i det store vilde Hav igjen, og strækker sig af denne samme Elv vel 8 Wegs ud i det vilde Hav; og løber samme Elv ud igjennem Fognæs Lehn imellem Jøen og Otterøen, og naar det fløder, der fløder det vel 4 Mileveis op udi denne samme Elv, og er der en saare strid Strøm udi denne samme Elv, saa at man kan ikke vel roe den opad, uden saa er, at man er desbedre stibet med Folk. Men ellers have de et Slags Smaabaade, som de kalde Laugfard; de ere brede under Bunden og saare flade. Til dem bruge de ingen Arer, men mestendeel Stager, som ere brede paa den ene Ende, og med disse Stager stage og skyde de sig op ad Elven ud med Landet, fordi midt ad Elven kunne de ikke komme, for den stærke og stride Strøm; og maa de altid være to, naar som de skulle op ad denne Elv; den ene staaer fremme i Laugfard, og stikker fra Landet og den anden staaer bag og stikker og skyder Laugfarred frem. Denne samme Elv stilles ad i 3 Grene, naar den kommer noget op i Landet. Een kommer fra Snaasens Præstegjeld, og kaldes Sand-Elv, og een kommer fra Høland, og kaldes Bjoraa; men den rette, største og midterste Elv, den kaldes Nomsen,

fordi de andre Elve løbe udi denne ene Elv, og der bliver ofte Folk borte udi, fordi den ene Affen kan den ligge, men om Morgenen er den oppe.

Om Overhalds Præstegjeld.

99
Overhalds Præstegjeld ligger ret i Sydost fra Fosnæs Præstegjeld, og er derudi 5 smaa Hjerdinge, som er nu først Raum Kirke, hos hvilken Præstegaarden ligger, hvilken Præstegaard den Elv Nomsen har gjort en stor Skade; thi den har udtaget ganske megen Ager og Eng, saavel som fra flere andre Gaarde, og er det en heel Hjerding; siden er der en anden Hjerding Kirke, kaldes Skafue Kirke, af en Gaard som ligger derhos, og kaldes Skafue, og Hjerdingen kaldes Skafue Hjerding. Den tredie Kirke kaldes Braung, og ligger udi en Hjerding kaldes Osuerdal. Den fjerde kaldes Olafshou Kirke, og ligger udi en Hjerding kaldes Hærs Hjerding. Den femte Kirke kaldes Namstad Kirke, og ligger udi en Hjerding kaldes Holand Hjerding. Og kan man kjøre eller ride til alle disse Kirker, fordi det er altsammen landfast, og Østen for dem er intet andet end Skov og Fjeld; men hine vilde Lapper, som holde til udi Fjeldene, pleie 2 Gange eller 3 Gange hvert Aar at komme did hen med deres Kindekat, og da føre de Dynesaar, som ere gjorte af Reenshuder, og Kindekøe og Kindehandsker ned, og sælge for Mad, for Solv og for Klæde; men helst vilde de have gjort Solv, som er Solvsteer, Kobbespænder og andet saadant gjort Solv.

Udi dette Præstegjeld, Overhalden, boer et armt Folk, dog er der smukke formuende Folk iblandt, som have gode og store Jorder, men naar som Kornet slaer fra, da ere de arme elendige Stakler; og saa tidlig som der kommer nogen Frost om Hosten, da fryser Kornet for dem, saa ere de forraadt, fordi de have en lang Wei tilføes, og alt, som de skalde holde paa, det maa de købe altsammen for Korn, og naar Kornet slaer feil, da maa de tage Barken af Almetræ og Fyr ut supra og bage sig Brød af til sig og deres smaa Børn. Gud skal vide, det er ikke meget sødt at æde.

Om Nomsen.

Der som denne Elv har sit Fald ned, det høres vel $1\frac{1}{2}$ Mileveis, og Laxen springer der op vel 9 Alen høit, og kan ikke komme derop; men ovenfor

denne Fof er Elven reen opad, faa at man kan fore faa lanfarb, dog bruser haardt undertiden. Men der var en Gaard derover, den hedder Elife, og der stod en Kirke paa samme Gaard, og den Stram tog den ud, og Kirkeøren findes paa Kind Faum, og Ringen findes paa en Gaard endnu, som hedder Faum.

Og siges det her af alle Mand, og menes for vist, at disse tre Elve, som er først Romsen, som kommer ned udi Overhalds Præstegjeld, og Culle-Naen, som stikker Norge fra Jemteland, og løber ned udi Verdalen og Dvidalen; disse tre skulle alle have deres Udspring under en Steen, og een af dem skal gjøre Skade hvert Aar, og den Elv skal gjøre mere Skade, som størst er, og kommer først udi Søen af disse tre Elve, den tager Mand hvert Aar, og alle Mand mene, at den største Elv, af Dvindalen, kommer ned imellem Snaasen, og er samme Elv fem Mile lang. Disse tre foreskrevne Elve, skal være Romsen, thi det Aar som den tager ikke Mand, da beller den saare græffelig, og dersom den ikke tager eet Aar, da tager den et andet Aar dobbelt.

Om Nærs Præstegjeld.

Nærs Præstegjeld er det nordligste Gjeld udi Nummedal, og begynder ved en Gaard som hedder Forderstene, af Forden som løber der frem, og ender ved Norgutoigen Løken, som er 4 Wegs, og er der udi dette Gjeld fire Fjerdinge. Den første kaldes Lostenæs Fierding, og udi samme Fierding er en liden Kirke som kaldes Vards Kirke, af en Gaard som der ligger hos, og kaldes Vardsaen, og er en Gravsted Kirke, og holdes Messe syv Gange hvert Aar. Dertilmed er der ogsaa udi samme Fierding et Korshus, som kaldes Korset paa Kalluereid af en Gaard som hedder Kalluereid, og der bliver ikkun Messe og Tjeneste to Gange hvert Aar, som er hver Hellig Korsesdag, Korsnisdag om Vaaren og Kaarsnise Dag om Hosten, og der er ingen Kirkegaard, og der blive ingen Kolf begravne; den anden Fierding kaldes Nichten Fierding, og der blev opbyggt en Fierdings Kirke, udi hvilken der holdes Messe hver tredie Søndag, og blev der først holdt Messe paa Allhelgensdag, og da blev Kirken indviet Aar efter Guds Byrd 1592.

Denne Fjerding Vichten deles og skiftes udi tre Parter, som ere Udvichten, Midvichten og Indvichten. Udvichten skilles fra Midvichten ved det Sund kaldet Langesund; Midvichten skilles fra Indvichten ved det liden Sund som kaldes Vallere; midt imellem Vichten og Løstens Fjerding ligger Nærøen Præstegaard, som er en liden omslydt De; og er ingen Skov paa Den, men ikkun alleneeste Fjeld og Myrer, og paa denne De staaer Kirken, og Præstegaarden ligger allereenest paa denne De, og er dette en herlig Kirke, af idel hugne Stene opmuret, og med et Skjont høit Taarn, hvis Vindelsteen skal holde sig henved 70 Trappetrin; Norden for Trondhjem skal ikke findes mange Kirker dens Overmager, uden Kirke, og af denne Kirke og af denne De som Kirken staaer paa, har dette hele Præstegjeld sit Naavn, og kaldes Nærøen eller Nærø Gjeld. Imellem Nærøen og Vichten er det almindelige Løb, som alle de, som boe Norden for Nærøen indtil Vardoen, og vilde til Bergen eller Trondhjem, da maa de alle løbe deromkring, og alle de Fær og Skibe, som vilde Nord paa maa ogsaa deromkring, uden de løbe til Havs, og strax Sønden for Nærøen begynder Fjorden, som er omtalt udi Fjorden Beskrivelse.

Lecken.

Den tredie Fjerding udi Nærø Præstegjeld hedder Lecken Fjerding; og har denne Fjerding dette Naavn af en omslydt De som hedder Lerkens, og er der en Bondegaard paa, og der staaer Fjerdings Kirken paa samme De, og kaldes Lerkens Kirke, af en Gaard som Kirken staaer hos og hedder Lerkens.

Fiskeværd.

Udi Nærø er 6 Fiskeværder, som ere: Nærøen, Fruholmen, Homsbørd, Frelsøen, Glinden, Stenner. Udi alle disse Fiskeværder, uden alleneeste i Stenner, da er der Kirke og smaa Klokker udi, og der bliver Messe og Prædiken udi hvert Aar. Nærøen er den største Fiskeværd af alle disse, og der boer Folk i baade Vinter og Sommer, dog ikke mange Mænd ikkun alleneeste 3 eller 4 Mænd, men fra Sommeren vor Fruedag, og indtil Vinterdagen, som Calixtidag, det er 14 Dage efter Sanct Michelsdag, da boer der ingen Folk, for Kongens Kube-

veie Skylb, og bliver der Messe udi dette Værd baade om Vaaren og om Sommeren.

Frueholmen.

Det andet Fiskeværd er Frueholmen, og der staaer ogsaa en Kirke, og der bliver Messe allene om Sommeren; thi der boer ingen Folk om Vinteren eller om Vaaren; men dog er det smukke Huse som de boe udi om Sommeren og om Høsten.

Homle Værd

Homleværd er det tredie Fiskeværd, udi hvilket ogsaa er en liden Kirke, og bliver der Messe udi den samme allene om Sommeren, fordi der boer ingen Folk om Vinteren eller om Vaaren, men allene om Sommeren og om Høsten; dog er der skønne Huse og Fiskeboder, men der boer ikke mange Folk, fordi det er et ondt Land at tilkomme, med en slem Landing, saa at naar der er Gjælf udi da kan der ingen komme til Land; men de Folk som paa Landet er, maa tage imod Vaaden, og saa med en Fart opdrage Vaaden med Folkene paa Landet eller Vaaden slaes i tusinde Stykker, og Folkene staae en hoi Fare. Det skeer vel ofte, at Søen tager Vaaden af Hænderne paa dem, og den slaes sønder for deres Dine.

Winne-Sund.

Winnesund begynder ved Skov og Qvalsøen, og er ikke længer over, som man kan kaste med en Steen, og er ikke længer igjennem som 15 eller 16 Far kan ligge udi, thi det er et stakket Sund; og ligger der udi samme Sund et Bjerg som kaldes Kilde Bjerg, hvilket Navn det har af en Kilde, som findes udi dette Bjerg, som er saa dyb, at den gaaer over en Mand's Hoved, og endog den er saa dyb og udi den haardeste Steen, og saa klar, at man kan see en Knappenaal paa Bunden, og dog fryser den aldrig hverken Vinter eller Sommer; og findes hos den Kilde et stort Kors af Træ hart hos Kilden, udi hvilken Kilde der aldrig kan regne; thi den staaer saare langt inde udi haarde Bjerg, og paa dette Kors staaer saa mange Mærker og

smaa Kors, at der kan ikke flere faae Rum, og de som ei kunne faae Rum paa Korset, de have hugget deres Mærker udi det haarde Bjerg; og findes der udi samme Kilde utalligt mange Kors og rundt deromkring, fordi at hver den, som kommer til den samme Kilde, hensætter sit Kors deri, fordi denne Kilde kaldes almindeligen Sanct Olufs Kilde. Thi de Norske sige, at han der skulde være kommen udi Havet og lidt Nød for Drikke, og paa samme Sted at have gjort sin Bøn til Gud om Drikke, og der opsprang en Kilde, hvilken de kalde Sanct Olufs Kilde. Thi sommetider skulde samme Vand smage ligesom god Vin nu smager paa denne Tid.

Frelssøen.

Det fjerde Fiskeværd er Frelssøen; og er der ogsaa en Kirke, udi hvilken der bliver Messe og Gudstjeneste om Sommeren; og det er et skjønt Sort Værd, og der boer Folk baade Vinter og Sommer, fordi der pleier almindeligen at fiske meget godt; dog alligevel lide de fattige Folk som holde til baade i dette Fiskeværd Frelssøen og udi Nærøen, stor Nød for Brændesved. Thi de have vel 3 eller 4 Vegsø til Skovs, og al den Ved som de brænde, den maa de lægge paa Baadsbord, og føre den hjem med stor Nød og megen Elendighed.

Slinden.

Det femte Fiskeværd er Slinden, udi hvilket er ogsaa en liden smuk Kirke, og der bliver allene Messe om Sommeren, thi der boer ingen Folk om Vinteren, men ikkun om Sommeren og Høsten, og de pleie at fiske saare vel der Lorf, Lange, Sej og Huede; og der har boet Folk om Vinteren udi gamle Dage, og der har gaaet en stor Jægt af det samme Fiskeværd, og vises endnu Stedet som de have opsat Jægten, og der som de have haft deres Kammer og Kjelder nede i Jorden; og der gaae Dukke og Vædere som vilde ere, baade Vinter og Sommer, og udi dette Fiskeværd roe allene de, som boe udi Lecken, Fjerding og de i Bindalen. Thi det ligger nærmest der under Landet. Men ret fra Meenlandet og der ud, er det tre store Vegsø, og er saa farligt et Land med Brem og Gjelf,

naar som Storm er, at de, som ere paa Landet, kunne ikke komme af, men maa bruge Ligge der 8 eller 14 Dage for Storm og Uveir, saa at de ere noget nær døde af Hunger, hvorfor Ingen tør nu paa denne Tid fordriffe sig til at bo og blive der Vinter over.

Om Fiskeriet.

Udi Nærs Præstegjeld er tre besynderlige Fiskerier om Næret. Det ene kaldes Vaarfiskeriet, og begynder om Lofvers Messe, som vi kalde Sanct Mathie Dag i Faste, og varer til Sommer Mallet, som man kalder Sanctii Remberti Dag, og da roer alle Mand alleneſte udi Nærs og udi ingen anden Fiskevård, endog at Skjær-Fiskeriet, som da er kommen under Landet, giver sig vel ogsaa ind i Fjordene paa den samme Tid, saa at de fiske vel mere undertiden inde paa Fjordene, end udi Verdet; dog alligevel søger man allermeeſt Verdet paa den Tid, fordi de rammer viſt midt Fiſken, enten naar den ſter ind i Fjorden, eller naar den ſter ud igjen, og den Fiſk ſom da drages, er meeſt ſtor Torſk og Lange; og ſamme Fiſk er den allerbedſte; thi jo mere Froſt at Fiſken ſaaer, deſto bedre og naturligere bliver den.

Det andet Fiſkerie kaldes Ploum-Fiſkeriet, fordi det varer fra Sommer Mallet til Pindſedag, udi hvilken Tid de ploie og ſaae, ſom her kaldes at vaargjøre, og da er alt den ſtore Fiſk, ſom kaldes Skreen, gaaet til Havſ igjen, og ſaa kommer da ſmaa Torſk, ſom kaldes Hiedt, paa Grundene igjen. Men før, og paa det Paſ, ſom Skjæren er for-

ventende tillands, og er forhaanden, da rømmer al den anden smaa Fisk af Grundene, og begiver sig udi Dybet, saa at de som ere gode Fiskemænd heraf vist mærke et vist Tegn, at naar de sidde ved Roret om Vaaren, og de fornemme, at der er ingeen smaa Fisk paa Grundene, eller de faae intet naar de ndroer, da ere de visse paa, at den store Skree Fisk er kommen af Havet og er forhaanden, og de Smaa ere rømmede for den, og dette er underligt, at naar Skree Fisken kommer under Landet allersørst ud af det vilde Hav, da er den heel feed, og fuld af Rogn og Lever; men saasnart den faaer staaet nogen Stund under Landet, da begynder den at blive sulten igjen, saa at Fiskerne kunde grundt kjende paa Fisken, om den har staaet længe eller stakket under Landet, om den er kommen tidlig eller sildig deraf, om den er feed eller sulten, om de blive den ikke saa snart vaer, thi somme Nar staaer den langt under Landet, og somme Nar staaer den nær Landet, og somme Nar staaer den dybt i Søen, og somme Nar staaer den oven i Søen, og somme Nar kommer Fisken tidlig under Landet, og somme Nar kommer den seent; og mene de gamle Fiskere, at ligesom Veiret det er udi Jule hellige Dage, ligesaa skulle Fisken komme til Lands, og staae enten dybt eller grundet. Er det Osten Veir, som her kaldes Landveir, da kommer Fisken seent og ikke tidlig til Lands, og staaer dybt i Søen, fordi Veiret holder den fra Landet. Men er det Havveir, som vi kalde Westen Veir, da skal Fisken komme tidligt, og staae grundt, det er: den skal ikke staae meget dybt i Søen; og er dette en synderlig Guds Gave og Velgjerning, at Fisken skal saa engang høert Nar til Lands, og den veed sin Reise Tid, paa hvilken den skal komme; og mene de Gamle, at den

kan ikke gyde sin Nogn og Lever fra sig, uden den kommer til Lands, fattige Folk til Hjelp og Trost, hvorfor at alt Habet staaer, efter at Fiskten er bortgaaen, ligesom det var tykt eller rart, af det som den gyder af sig, og naar den haver nu gjort sin Tid, saa gaaer den til Havs igien, og man kan da ikke faae een Ekre-Fisk mere, men drager ifkun alleneeste hiin smaa Tharesfisk, som staaer paa Grunden og paa Charren, efter at den store er nu gaaet til Havs igien. Det tredie Fiskerie kaldes Commer-Fisket, og varer fra Pintsedag og til Sancte Pedersdag, og da drage de smaa Commerfisk og tørker den imod Vinden og imod Solen, og hwer Aften lægge de den i Lag tilfammen, og lægger store Stene eller andet Tungt derpaa, paa det at Maddiker skulde ikke fordærve eller bespye den. Men nu strax om Sancte Peders Dags Tid, da tages Kongens Rettighed, Landskyld: Siende og andet Saadant, og hwer Mand gjør sig rede til at seile til Bergen, og der at forvende den Fisk udi Ol, Mel, Klæde, Lærred og udi andre Vare, som han det forgangne Aar draget har. Naar han nu paa Ledings Bjerge har afbetalt baade Kongen og Andre, hvis han bortskyldig var, den Fisk han da igien og tilovers har, den sælger han da til Bergens Mand, eller og sender Fisken did med sine andre Venner og Grander, did til hans Kjøbmand, fordi hwer Søemand eller Fisker, har deres Kjøbmand ved Bleggen i Bergen og paa Stranden, som sender dem igien Meel, Ol, Klæde, Lærred og andet, hvis de behøver, og deraf lever og holder sig dette fattige Folk, til Gud allermægtigste giver dem Fisken af Søen og Habet igien, Aar efter Aar.

Den allermægtigste evige Gud og vor kjære himmelske Fader, som
 altting opholder og af Naade og Betsignelse skjenker og giver os arme
 Syndere udi dette grumme og haarde Land, Alting til vor Næring og
 Livs Ophold, baade af Jorden og af Havet, uden al vor Forstyldning
 og Fortjeneste, hans allerhelligste Navn see evig Ære og Pris, fra nu
 af og til evig Tid Amen! Amen!